



## KURT BERTELSEN CHRISTENSEN

---

Miljøaktivist og forhenværende kystfisker.

Jeg har været på havet det meste af mit liv, først som skibskok og fra 1975 og frem til 1990 som fisker. Derfra blev jeg miljøaktivist inden for fiskeri og havmiljø, afbrudt af filosofi og andre studier. Jeg var med til at starte og opbygge Landsforeningen Levende Hav i 1995, som jeg også har været formand for de fleste år frem til 2007. En meget spændende periode af mit liv, hvor jeg i et tæt samarbejde med mange gode mennesker fik udviklet og gennemført flere større og mange mindre fiskeri-, havmiljø- og udviklingsprojekter. Denne artikel er en sammenfatning af mine erfaringer og overvejelser i forbindelse med dette arbejde.

# LAV SØM AF DEM! EN FORTÆLLING OM DANSK FISKERI

**AF KURT BERTELSEN CHRISTENSEN** Dansk fiskeri er på røven – bestandene er truede og fiskerne dybt forgældede. Det er resultatet af en uansvarlig fiskeriforvaltning, som i „udviklingens“ hellige navn har givet milliarder af kroner i støtte til et brutalt fiskeri, som har undermineret erhvervets grundlag. I et sidste desperat forsøg på at redde, hvad reddes kunne, besluttede regeringen i 2005 at privatisere fiskeresourcerne, men det har ikke hjulpet, tværtimod. Hvis fiskeriet skal have en fremtid, må vi starte helt forfra og skabe et fiskeri baseret på fælles forvaltning af ressourcerne til gavn og nytte for såvel havmiljøet som en naturlig erhvervsudvikling i de danske udkantsområder.

Dette er historien om erhvervsfiskeriet i Danmark, som jeg lærte det at kende med overfiskeri, faldende fiskebestande og EUs milliarder af støttekroner. Det er historien om et erhverv, som mistede sig selv, men det er også historien om, hvordan vi måske kan få det vigtigste, og dermed også noget af fiskeriets oprindelige sjæl, tilbage igen og i denne sammenhæng til gavn og nytte for den naturlige erhvervsudvikling i udkantsområderne.

Artiklens titel er taget fra dokumentarfilmen „Jagten på den sidste torsk“ (2002), hvor en norsk kystfisker fortæller, hvorfor det er gået så grueligt galt i fiskeriet, og hvorfor vi hurtigst muligt må afvikle trawlfiskeriet. Journalisten lytter undrende og

længe og stiller så til sidst det indlysende spørgsmål: „Jamen, hvis det, du siger, er rigtigt, hvad stiller vi så op med de mange hundrede store, nye og kostbare trawlere, der nu findes i fiskeriet?“ Uden tøven lyder det fra kystfiskeren: „Lav søm af dem“.

Det er måske ikke en opsigtsvækkende dom i det samfund, som omgiver fiskeriet, men det er det indenfor fiskeriet, hvor hvert fartøj, uanset størrelse, ses som et resultat af den enkelte fiskers indsats og drømme. I fiskerens selvforståelse er han altid på vej fra den lille jolle mod det største fartøj.

Selvfølgerlig sætter de mange ophugningsrunder, nye selskabsformer og handel med kvoter store spørgsmålstejn ved denne

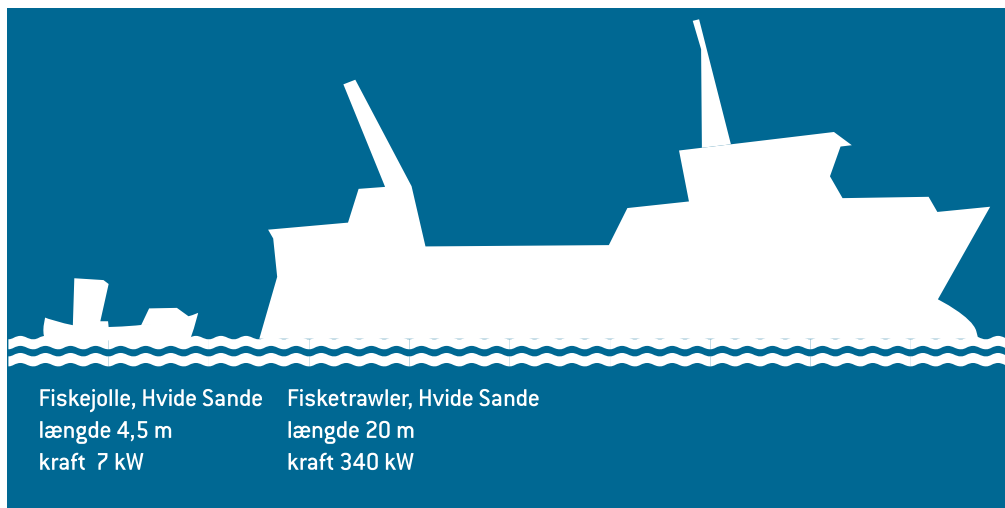
selvforståelse, men det er fortsat de drømme, der driver de fleste fiskere på havet.

Det er ikke fiskernes drømme, som er fiskeriets største problem. For fik fiskeriet lov til at udvikle sig uden økonomisk indblanding udefra, så kunne man et meget langt stykke af vejen godt tale om en „naturlig økonomisk vækst“ i fiskeriet. Et sådant fiskeri ville regulere sig selv og ikke mindst i tide, dvs. før bestandene blev fisket i bund. Men de sidste 30 år er det ikke fiskeriet selv, men derimod fiskeripolitikken i EU, som har forment fiskernes drømme om større og større fangster og mere og mere avancerede fartøjer. Det er sket gennem en helt igennem uansvarlig fiskeri- og støttepolitik, der har fjernet ansvaret fra fiskerne.

I dag omsætter fiskeriet i Danmark for ca. 2-2,5 mia. kr. om året og modtager (alt efter om der også er ophugningsrunder)

100 - 200 mio. kr. i støtte. Alligevel viser langt hovedparten af fiskeriet røde tal på bundlinen. Samtidig er fiskeriet det mest olieforbrugende erhverv i Danmark, og det betyder, at når olien er dyr, udgør den op mod 40-50 % af driftsudgifterne, og det til trods for at fiskeriet som det eneste erhverv i Danmark, er fritaget, for at skulle betale kuldioxid-afgift. Når en borger i Danmark betaler 8-9 kr. for en liter dieselolie, betaler de store trawlere 3-4 kr. pr liter.

De moderne trawlere med deres kæmpetrawl og avancerede tekniske systemer er altså i dag meget langt fra et resultat af fiskernes egen indsats. De ville ikke være bygget uden de mange former for offentlig støtte. Det er selvfølgelig umuligt at forestille sig, hvordan dansk, og for den sags skyld europæisk, fiskeri ville have set ud i dag uden de mange mia. euro, der er givet til fiskeriet, siden EU fik sin fiskeripolitik i 1983.



**Figur 1.** Der er givet mange støttekroner til investeringer i større, mere avancerede og mere forurenende fiskefartøjer.

Et faktum er det imidlertid, at langt størstedelen af de store, nye fartøjer, som koster alt mellem 30-150 millioner kroner, ikke ville være søsat uden EU-støtten. Den offentlige støtte er blevet en forudsætning for overhovedet at få finansieret projekterne.

Så den norske kystfisker siger noget nær alt om, hvad der er gået galt i fiskeriet – det har simpelthen mistet sig selv. Spørgsmålet er: Hvordan kan i det mindste noget af dette fiskeri finde sig selv igen? Før jeg prøver at svare på det, må vi først se lidt på historien.

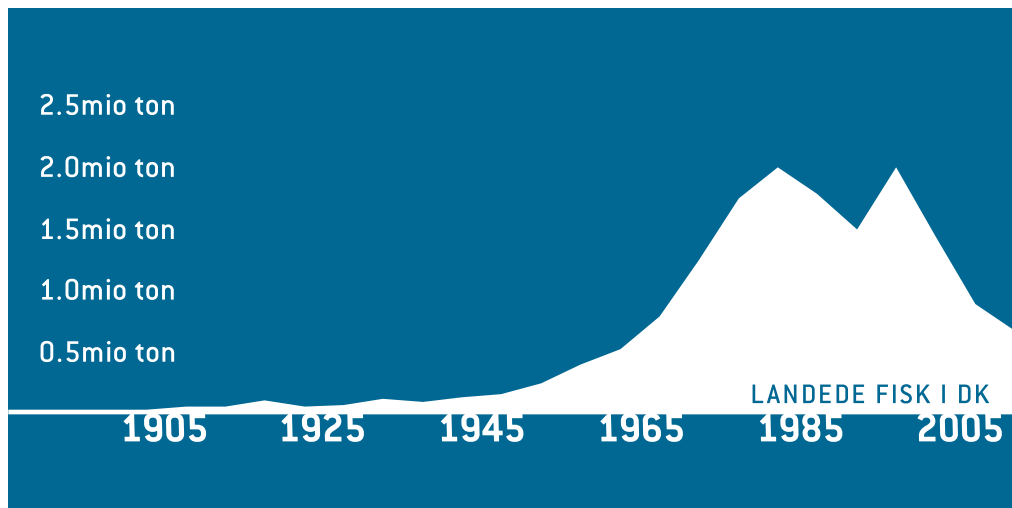
### Vækst-katastrofen

Grafen i figur 2 er lavet med udgangspunkt i data for landinger af tons fisk, som prof. Poul Holm og hans gruppe fra Syddansk Universitet har registreret helt tilbage fra 1895. Det ser dramatisk ud, og det er det også. Frem til 2. Verdenskrig er der en jævn stigning i mængderne. I denne periode skete

der store ændringer i fiskeriet, men tilsyneladende ikke ret meget mere, end ressourcerne kunne klare. Fiskeriet blev motoriseret, og samtidig blev fiskeriet bygget op på den jyske vestkyst i Nordsøen. Det skete i takt med anlæg af nye havne samt forbedringer af infrastrukturen på vestkysten. Hvor fiskeriet i de indre farvande helt frem til omkring 1920 var langt det vigtigste, kommer ca. 80% af landingerne i dag fra Nordsøen.

Det mest markante i kurven er imidlertid den store pukkel, der starter omkring 1965 og løber ud i 2010. Denne pukkel afspejler hovedsageligt industrifiskeriet efter sild og tobis til fiskemel og olie, men også torsk gemmer sig i den. I 1965 landede danske fiskere omkring 800.000 tons – og stort set det samme gjorde de i 2009. Heraf er ca. 250.000 tons konsumfisk som torsk, rødspætte, sild osv. i dag.

I perioden fra 1965 til 1980 stiger fang-



Figur 2. Udviklingen i fiskemængden. Kilde: Poul Holm, SDU.

sterne til ca. 2 mio. tons, men så kollapser Nordsøens bestand af sild, hvorefter dette fiskeri må indstilles, og tobisfiskeriet tager over. Nu landes der altså igen noget nær det samme som i 1965. Inden uddybningen af disse forhold, nogle nøgletal: I 1965 var der 18.000 registrerede fiskere og mere end 6000 kommercielle fartøjer. Fiskeriet beskæftigede mere end 100.000 m/k. I dag er der under 700 kommercielt aktive fartøjer, og der er færre end 1500 registrerede fiskere i den aktive flåde. Der er ca. 5000 ansatte i det, man kalder fiskeindustrien, og så er der smede, revisorer, vodbindere etc.

I puklen ser vi altså først og fremmest sild og tobis til fiskemel og olie. Dertil skal føjes det store torskefiskeri i Østersøen, som voksede frem i 1970'erne og 1980'erne med landinger på omkring 100.000 tons, hvorefter også det kollapsede. I dag ligger det som før puklen. Fratrækker vi disse markante bidrag til puklen, ser det ud til, at konsumfiskeriet over årene er faldet med ca. 50 % i mængder. Det hænger dog også sammen med, at der i dag ikke spises så meget sild fra de danske farvande som før, hvorfor denne fisk overvejende bruges til fiskemel og olie.

Så ser man på alle fiskemuligheder under et, er der fortsat betydelige fiskeresourcer i havet. Men det ændrer ikke ved det faktum, at den samlede kommercielle fiskebestand er blevet signifikant nedfisket. Og det problem vil blot vokse, hvis vi fortsætter med at fiske, som vi gør i dag.

Hvorfor det? Fordi den vigtigste faktor i hele denne sag ikke er biologisk, men teknologisk. Siden 1965 har der været tale om

intet mindre end en teknologisk revolution indenfor fiskeriet – og den foldede sig ud i en natur, som intet forsvar havde mod denne såkaldte „udvikling“. „Sådan er det jo over alt“, siger man. Og det er jo rigtigt, men denne såkaldte „udvikling“ efterlader altså beviseligt en forarmet natur i sit kølvand. I den første tid kunne man kompensere for elendighederne ved mere teknologi og større investeringer. Man fik større og større skibe, der kunne komme længere og længere ud, fiske på dybere og dybere vand og blive ude i storm og kuling. Man anskaffede sig fiskeredskaber, der i dag sluger en jumbojet i bredden og rundetårn i højden. Og de nye store trawl og vod fik man ved sindrige systemer udviklet til, at man kunne kravle rundt i sten og på de store stenrev. GPS, lod og sonar er i dag udviklet til militær præcision og samtidig er fartøjernes motorer vokset fra de 5 HK DAN diesel, som motoriserede fiskeriet for 100 år siden, til i dag at være på 5000 HK på skruen og 1000 HK ekstra til el og hydraulik.

” Det er offentlige investeringer og støtteordninger, der har presset en „udvikling“ frem, som ikke alene har forarmet havnaturen, men også har taget fiskeriet og lokalsamfundene som gidsel.

Og hele denne såkaldte „udvikling“ er resultatet af en bevidst politik ført fra oven, for det er ikke først og fremmest fiskerne og ej heller de lokale fiskersamfund, der har ønsket det sådan. Det er de massive offentlige investeringer i havne og anlæg sammenholdt med lukrative støtteordninger til de super-effektive fartøjer, der har presset en „udvikling“ frem, som ikke alene har forarmet hav-naturen, men også i dag har taget fiskeriet og lokalsamfundene som gidsler.

Tilbage i 1965, hvor denne „udvikling“ for alvor tog fart, kunne man fragte de største trawl på en trækvogn og voddet på en cykel. I dag kommer et enkelt trawl i flere lastvogne med store kraner. Trawl og vodd blev bjærget i hånden i 1965. I dag skal der kæmpe spil og kraner om bord til formålet. I 1965 var der selvfølgelig også problemer i fiskeriet, men det var på markedet. Fisk var der mange af, så mange at industrifiskerne kunne levere hele skibslaster af store torsk, kuller og sej til fiskemelsfabrikkerne (og det er ikke noget, jeg har hørt eller læst, det har jeg selv har stået og set på i 70'erne). Der var mange fisk i havet dengang, det er der ikke i dag.

Da jeg selv startede i midten af 70'erne som garnfisker, var 15-20 garn rigeligt til at fange torsk for et fartøj og en mand. I dag ville de ikke engang række til at fange de fisk, jeg selv kan spise. Derfor må man i dag bruge 100 avancerede garn, som i dag må sættes længere og længere fra land. Dengang havde kun de færreste et ekkolod, der i godt vejr meget utydeligt viste skip-

peren, hvor dybt der var, og om der var sten eller sandbund. I dag kan skipperen også i stormvejr, ned til halve meter, finde en bøje midt ude i Nordsøen. Og med sine farve-ekkolod og sonar i 3D får han direkte viden om hvilke fisk - om nogen - der befinder sig i nærheden af fartøjet eller er på vej ind i trawlet, ligesom han kan se alle forhindringer på bunden. I dag forsøger han heller ikke som før at undgå store sten, vrage eller stenrev, fordi de kunne ødelægge hans redskaber. Tværtimod opsøger han dem, for der gemmer de sidste fisk sig.

Denne teknologiske revolution i fiskeriet er altså ikke resultatet af en situation, hvor det var fiskeriets økonomiske overskud som bestemte udviklingen. Udviklingen blev snarere bestemt af de offentlige tilskud.

### **Hvordan kunne det gå så galt?**

Svaret finder man i fiskeriforvaltningen, dvs. i fiskeripolitikken. Milliarder er gennem årene brugt på ophugning af skifartøjer, herunder også store jerntrawlere. Men der blev ikke lavet søm af al den megen metal. For der blev givet ligeså mange milliarder i støtte til bygningen af nye, større og mere effektive trawlere, hvorved man blot accelererede den „udvikling“, som med tiden har undermineret selve grundlaget for fiskeriet.

De ansvarlige har til stadighed bortforklaret kritikken med henvisning til de fiskeripolitiske realiteter i og uden for Danmark: „Vi er nødt til at følge med udviklingen, ellers vil dansk fiskeri blive løbet over

ende i det fælles europæiske hav“, har man sagt. Og det er jo svært at stille de ansvarlige til ansvar, når de blot følger „udviklingen“, men samtidig er det her, fisken ligger begravet, for det er jo netop „udviklingen“, der har ødelagt fiskeriet. Og „udviklingen“ er jo ikke kommet af sig selv, tværtimod er den et resultat af en bevidst politik.

I egen selvforståelse har fiskeriforvaltningen i hvert fald siden 1983, hvor EU fik sin første fiskeripolitik, gjort, hvad den kunne for at bevare fiskeressourcerne. Stillet overfor de faldende fiskebestande har man derfor disket op med et hav af bortforklaringer:

*Første bortforklaring:* Det er de europæiske fiskeriministre, der har forhandlet sig frem til for store fiskekvoter og set bort fra den biologiske rådgivning.

*Anden bortforklaring:* Det er „det ulovlige fiskeri“, der er årsag til overfiskeriet.

*Tredje bortforklaring:* Det er klimaforandringer eller flere fugle og havpattedyr i bestemte områder, der er årsag til de faldende bestande.

**” Vi har fået skabt en fiskeflåde bestående af nogle få, men meget kostbare fartøjer, som kun kan drives rentabelt under meget optimistiske betingelser**

Den eneste forklaring, man konsekvent undviger, er den, der lægger ansvaret på forvaltningen selv. At det er forvaltningen, der har dræbt fiskeriet, er jeg ikke et sekund i tvivl om. Det står mere og mere klart, at denne forvaltning har gjort noget uopretteligt ved dansk og europæisk fiskeri. Vi har fået skabt en fiskeflåde bestående af nogle få, men meget kostbare fartøjer, som kun kan drives rentabelt under meget optimistiske betingelser: Lave energipriser, høje priser på fisk, en meget lav rente, billig arbejdskraft og meget store offentlige tilskud.

Hvor fiskeriet tidligere blev reguleret i et samspil mellem naturen, fiskerne og de overvejende lokale markeder, er det i dag først og fremmest reguleret af de nævnte politiske betingelser. Og disse betingelser har altså ikke blot ført til en forarmelse af naturen, men også til en affolkning af de lokale kystfiskersamfund samt en gældsætning af fiskeriet.

Lad os se på et par „billeder fra fiskeriet“. Det er ikke videnskabelige sandheder, hvorfor de også tit bliver angrebet af de magthavere, der hævder at basere sig på videnskaben. Men der findes ikke „videnskabelige sandheder“ vedrørende fiskeriet, dertil er emnet alt for kompliceret. Det man derfor kalder „videnskabelige sandheder“ er blot nogle meget forsimplede modeller, der forenkler de komplekse sammenhænge, og derfor ofte giver et forfejlet billede af situationen. Et eksempel herpå er den „fødekæde-model“, som fiskeriforvaltningen bruger til at beregne fiskekvoter for forskellige arter. Problemet med denne type

model er, at den ikke svarer til virkeligheden, hvilket bl.a. er blevet påvist i en artikel i tidsskriftet *Science* fra 1998 med titlen „Fishing Down Marine Food Webs“. Her dokumenteres det, at fiskebestande indgår i komplekse netværk frem for i simple fødekæder. Men når det er tilfældet, så er vi også henvist til at „tegne billeder“ frem for at beregne os frem til den „videnskabelige sandhed“.

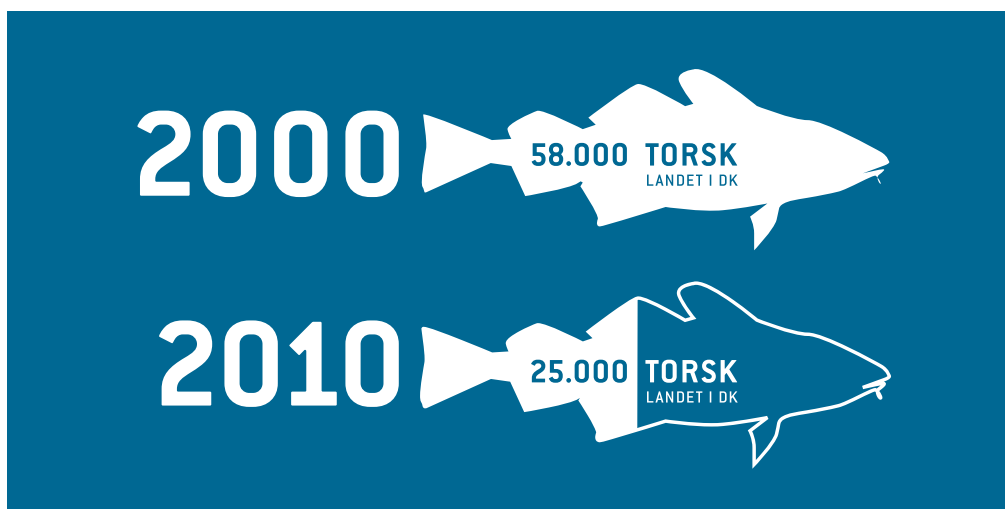
**Første billede:** Det meget omtalte og meget velundersøgte kollaps af torskefiskeriet på The Grand Banks ved New Foundland og Labrador. Frem til starten af 1950 havde det fiskeri foregået nogenlunde jævnt med et fisketryk på ca. 200.000 tons/år af torsk, sej og kuller. Fra 1950 tog fiskeriet til på de kanter som andre steder, f.eks. i Nordsøen, og da det var på sit højeste høstede man mere end 800.000 tons/år. Fra 1990 var det slut, helt slut. Fiskeriet af torsk døde ud. Fiskerne stiller om og begynder at trawle efter rejer og hummere, og 10 år senere er dette fiskeri, målt på økonomien, lige så stort som det tidligere fiskeri af torsk, sej og kuller. Hvordan nu det? Det er her den ovennævnte netværksforståelse kommer til sin ret. For når man meget hurtigt fjerner de øverste led i et netværk, får det stor betydning for de bestande, som de levede af, hvilket var tilfældet i dette system. Og når fiskeriet fortsætter med et intensivt trawlfiskeri med meget mindre masker end det direkte fiskeri efter torsk, og deraf følgende store bifangster af yngel, er det den bedste forklaring på, hvorfor torsk og sej ikke

vendte tilbage til de områder, selv om det direkte fiskeri af disse arter ophørte.

**Andet billede:** De indre danske farvande. I dag er der ikke meget tilbage af de bestande af torsk og fladfisk, som tidligere, sammen med ål, udgjorde de vigtigste fiskerier i Danmark. Hvorfor? Forureningen og de deraf affødte tilbagevendende iltsvind er en meget vigtig faktor. Men det er ikke hele forklaringen. En ligeså vigtig forklaring er trawlfiskeriet på sten og stenrev, som har decimeret torskebestanden og derved fået bestanden af jomfruhummer til at vokse. Som reaktion herpå omstillede man fartøjerne til trawlfiskeri af hummer, hvilket bevirkede, at hummerbestandene ikke fik mulighed for at vokse. Alligevel kæmper hummertrawlerne for at holde skruen i vandet. Ikke i kampen for større kvoter, for de fanger sjældent mere end 50% af deres kvoter, men i kampen for mere offentlig støtte som kompensation for de høje oliepriser og de faldende priser på hummere.

**Tredje billede:** Limfjorden. Fra 1900 og frem til 1980 var der et betydeligt fiskeri i Limfjorden, også af fladfisk og torsk. Her har forureningen også spillet en hovedrolle. Men ligeså vigtig er det, at sammen med forureningen voksede bestandene af blåmuslinger, hvorfor Limfjordsfiskeriet omstillede til skrabning af muslinger, som netop burde blive i Limfjorden, fordi blåmuslinger filtrerer vandet for de næringsstoffer, der nu er alt for mange af. Men også dette fiskeri lever på lånt tid, for i dag kan den danske industri købe langt billigere muslinger, enten i Sydamerika eller





**Figur 3.** Torskebestanden er for stærkt nedadgående. Kilde: Fiskeridirektoratet.

fra den hastigt voksende opdrætsindustri. Selv om muslingskrabet af mange gode, miljømæssige grunde burde lukkes i dag og ikke i morgen, er det helt åbenbart en beslutning, som er vanskeliggjort af fiskeriforvaltningen, som har så meget i klemme. For skiftende ministre, men samme embedsmænd, har igen og igen fremstillet muslingskrabet i Limfjorden som et mønstereksempel på det forvaltede fiskeri. Derfor har man også postet millioner af kroner i støtte til moderne fartøjer og den tilhørende industri, hvorfor man i dag kæmper desperat for at holde et døende erhverv oven vande.

**Fjerde billede:** Når du handler et kg frisk hvidfisk hos din fiskehandler, betaler du mere end 100 kr/kg for den hele fisk. Når du handler et kg frossen fileteret hvidfisk (ca. 50 % af den hele fisk) i dit supermarked, er prisen et pænt stykke under

prisen hos fiskehandlerne. Sådan er det her i landet, og sådan er det også i de fiskespisende sydeuropæiske lande, dog med den undtagelse, at i de lande koster den friske fisk noget nær dobbelt så meget som her i landet. En dansk fiskers fangst har altså to retninger: Enten går den direkte ud på det ferske europæiske konsummarked for at blive konsumeret hurtigt og til en høj pris. Eller den sendes til en fabrik i Østasien, hvor den skæres til filet og pakkes i farvestrålende miljømærket emballage for endelig at blive solgt som billig, frossen fisk på verdensmarkedet. Og dér i supermarkedets frysediske kan den så ligge i mindst et år, inden sidste salgsdato er overskredet. Denne billige, frosne og ofte næsten tilberedte „fisk“ får folk til at fravælge de ferske fisk. Og hvis folk overhovedet køber ferske fisk, så kommer de i mindre og mindre omfang fra havet, men i stedet fra den eksplosive

opdrætsindustri, hvor fiskene fedes op som grise.

**Femte billede:** I 2003 ramte dansk fiskeri det seneste store kollaps i en vigtig fiskebestand, da det ellers så højt besungne tobisfiskeri ramte muren. Tilbage lå hundrede af store jerntrawlere og deres industrier i en tilstand af chok og vantro, som i dybde, men ikke i omfang, bedst tåler sammenligning med det, der skete på New Foundlands og Labradors kyster i 1990. Intet kunne redde det store fiskeri og et par år efter, i 2005, stod det VK-regeringen krystalklart, at enten afskaffede de det sidste af den fælles forvaltning gennem en privatisering af alle kvoter og rettigheder, eller også måtte de finde op mod en mia. kroner, som kunne redde Fiskeribanken og de private banker fra de meget store tab, der fulgte med tobisbestandens kollaps. Med en snæver fiskeripolitisk aftale med Dansk Folkeparti overdrog de kvoterne og rettighederne som privat ejendom til de personer, som ejede fiskefartøjerne, i den såkaldte danske FKA (Fartøjs Kvote Andele) model. Uanset de rød-hvide farver er FKA en behård, privatøkonomisk model, som kun de ansvarlige og hard-core markedsfundamentalister tror, vil gavne og styrke fiskeriet.

### **Privatiseringen af fiskeressourcerne**

Med FKA-modellen overdrager samfundet kvoter og rettigheder til fiskernes private ejendom. Men det er vel at mærke de historiske kvoter og rettigheder, dvs. de samme kvoter og rettigheder, som er årsagen til fiskeriets problemer. Den gav store gevin-

ster til dem, der kom ud af fiskeriet med FKA-modellen, mens den efterlader dem, der købte kvoter og rettigheder med en gæld, der kun kan betales, når alt i fiskeriet fremadrettet går op i en større helhed, dvs.: Lave olie- og mandskabs-udgifter, høje priser på fisken, lave renter og store offentlige tilskud. Sådanne gunstige betingelser eksisterer sjældent i virkeligheden, og derfor er det gået rigtig skidt, og hvad værre er, det bliver ikke bedre i fremtiden.

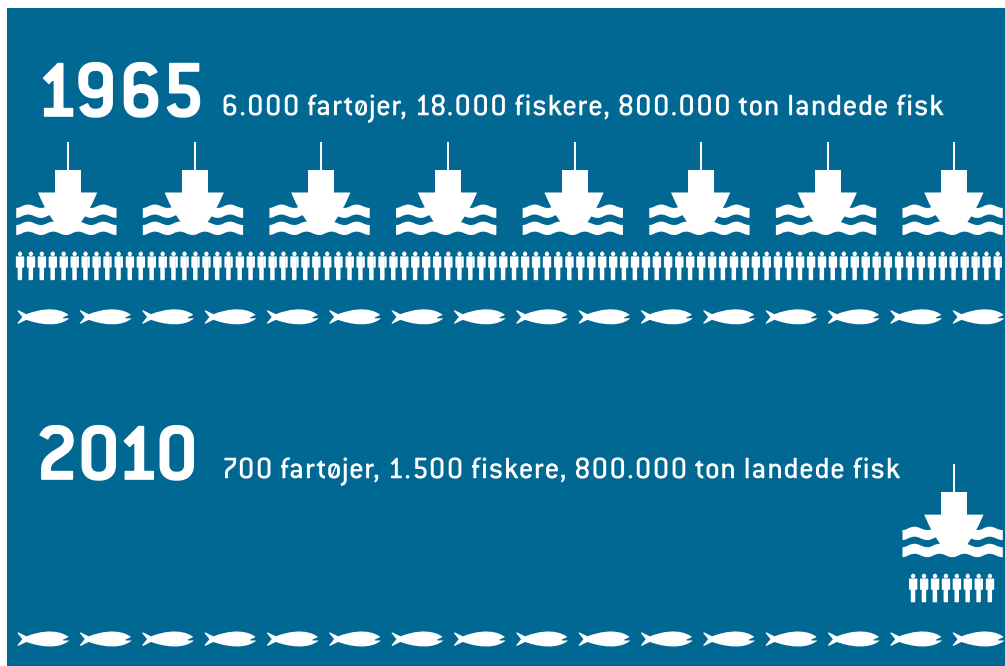
Der er nu under 700 aktive fartøjer tilbage i dansk fiskeri, hvilket omfatter alle skibe, der omsætter for mindst 241.000 kr. om året, hvilket er så lav en omsætning, at selv en jolle med én mand ombord har svært ved at leve af det. Ud af de disse 700 fartøjer er der ca. 250, som vi med nogle modifikationer kan kalde „kystfiskere“. Det er mindre fartøjer med en eller to mand om bord, som fisker på en måde, der minder om det meste af fiskeriet tilbage i 1965. Resten er et par hundrede mellemstore fartøjer, som er nogenlunde moderne og effektive samt 250 store fartøjer, som er meget moderne og effektive.

Hvorfor lovpriser de ansvarlige FKA-modellen, når den beviseligt udrydder fiskeriet og fortsat giver røde tal på bundlinen? Ja, det gør de selvfølgelig, fordi de selv har skabt den og tvunget den ned over hovedet på fiskerne, som for mere end 70% vedkommende var imod. Forvaltningen kunne ikke få privatiseringen gennemført under ministrene Henrik Dam Kristensen, Ritt Bjerregaard og Marianne Fischer-Boel, som udtalte sig direkte imod systemet. Men

det lykkedes under Hans Christian Schmidt med støtte fra Dansk Folkeparti og de store i dansk fiskeri.

Og da den politiske beslutning var en realitet i oktober 2005, accepterede erhvervet også systemet. Ikke fordi flertallet så lyset, men fordi fiskerne ikke havde noget andet valg end enten at sælge eller købe kvoter og rettigheder. De kloge solgte – de mindre kloge købte! Under forhandlingerne omkring FKA lå ministeren vandret på pendulfart rundt til alle fiskehavne med hirden af sine embedsmænd for at gøre fiskerne klart, at den politiske beslutning var taget, og at de alle gjorde klogest i at rette sig ind efter denne nye politiske realitet. Fiskerne blev ganske enkelt banket på plads.

Hvad skulle de ellers gøre? Alt afhængig af prisudviklingen på markedet for kvoter og rettigheder havde alle jo tilsyneladende fået værdier, som kunne sælges og belånes. Fiskerne blev lokket af hurtigt tjente penge, og i de første år så man nogenlunde lyst på fremtiden. Priserne på kvoter steg oven i købet i de første år, ikke fordi fiskeriet var godt og lovende, men alene fordi bankerne i de år havde rigeligt med penge og var meget villige til at låne dem ud. Da kvotepriserne var højest, kostede en torskekvote omkring 300 kr/kg – i dag er den faldet til det halve. Og sådan er det gået for alle kvoterne, ja, i dag kan mange kvoter ikke engang sælges, hvilket hænger sammen med, at stigende driftsudgifter, faldende



Figur 4. Udviklingen i erhvervsfiskeriet. Kilde: Fiskeridirektoratet.

fiskepriser og svigtende fiskerier siden 2006 har givet røde tal på bundlinen.

Fiskeriet i dag er dybt forgældet og frygter mest af alt de forventede rentestigninger. Priserne på fisk falder og falder, og prisen på olie stiger. Men alle holder kæft og forsøger at holde skruen i vandet vha. billig arbejdskraft fra Polen og de Baltiske Lande. Danmarks Fiskeriforening holder kæft, for de støttede jo i sin tid systemet. Kvoteejerne holder kæft for ikke at forringe deres muligheder for at komme af med deres kvoter. Bankerne holder kæft for ikke at skabe panik i en i forvejen kriseramt branche. Og regeringen og embedsapparatet holder kæft, for hele dette system var jo oprindeligt deres opfindelse.

Til gengæld kunne man have forventet, at oppositionen i Folketinget ville have gjort noget mere i denne sag. Men fiskeriet er ikke en sag, som politikerne tager fat i med deres gode vilje, for det er ikke nogen vindingsag, tværtimod har der altid kun været tabere på den fiskeripolitiske arena.

### **Vi må vaske tavlen ren**

Dansk fiskeri er kort sagt på røven, og det nytter ikke længere at forsøge at redde det med kortsigtede lappeløsninger. Hvis man vil en fremtid for dette erhverv, må tavlen viskes ren, og vi må starte forfra, helt fra grunden af.

Vi må i Danmark, som man allerede er startet på Island, i gang med at få tilbageført kvoter og rettigheder til det, vi meget forenklet kalder „kystfiskeriet“. Kystfiskeriet er ikke et dækkende begreb for frem-

tidens fiskeri, men der starter vi. Vi bliver simpelthen nødt til fremadrettet at give positiv særbehandling til det fiskeri, som er naturskånsomt, og som kan drives på en bæredygtig måde. Og det skal forstås i den brede forstand, der medtager alle miljøpåvirkninger i hele kæden fra hav til bord.

På Island har den nye regering besluttet, at man hvert år vil tilbageføre mindst 5% af kvoter og rettigheder fra privat til fælles ejendom. Det giver de mindre fartøjer og de mere skånsomme metoder en fremtid indenfor fiskeriet. Et andet sted, vi kan lære af, er fiskeriforvaltningen på Nova Scotia. Her har man haft succes med et system, hvor fiskerne selv vælger, om de vil tilhøre et segment, som kan handle med kvoter og rettigheder, eller et segment, som ikke kan gøre det. Den frivillighed sikrer, at alle kan være med og giver dermed også plads til, at de mindre fartøjer kan tilslutte sig det omsættelige segment.

Vi kan drage ved lære af mange forskellige, konkrete erfaringer, men perspektivet må være at genetablere et fiskeri, der er bæredygtigt i såvel miljømæssig, social og økonomisk forstand, hvilket det nuværende fiskeri absolut ikke er. Grundstammen i et sådant fiskeri må være kystfiskeriet, sådan som det også var tilfældet for blot en generation siden. Dette fiskeri var ikke blot skånsomt mod havmiljøet og de forskellige bestande af fisk. Det brugte også langt mindre energi end det moderne, brutale fiskeri. Det leverede friske fisk til den danske befolkning, som dermed fik et både sundt og ernæringsrigt bidrag til kosten.

Endelig, og meget vigtigt i dag, skabte det arbejdspladser og bidrog til fællesskabet i de mange lokale kystfiskersamfund, som i dag går under navnet 'udkantsdanmark'.

” Den sørgelige historie om „udkantsdanmarks“ forfald er et langt stykke af vejen også historien om kystfiskersamfundenes forfald.

Den sørgelige historie om „udkantsdanmarks“ forfald er et langt stykke af vejen også historien om kystfiskersamfundenes forfald. Derfor er det glædeligt, at mange mennesker i denne glemte del af landet nu åbenbart har fået nok. Men en politik for at vende udviklingen i „udkantsdanmark“ må ikke alene handle om at sikre offentlige institutioner i lokalsamfundene, men må i lige så høj grad rette sig mod at genskabe et lokalt forankret erhvervsliv. Her kan en genrejsning af kystfiskeriet være et vigtigt bidrag.

## **Anbefalet videre læsning**

### **Hjemmesider**

[www.levendehav.dk](http://www.levendehav.dk) Levende Havs hjemmeside (her findes artikler, rapporter og anden form for information og dokumentation om denne artikels emne)